

Column
FRED BERTRAND**Mijnheer Atsma, heeft u even?**

Hebben we de laatste jaren eindelijk een duidelijk beleid in de strijd tegen legionella-besmettingen, dreigt er een nieuwe ontwikkeling, uit Europa nog wel, die de klok weer compleet terugsdraait. Want wat is er aan de hand? In het kort even een, zeker niet volledig, overzicht van de bemoeienissen van uw ambtenaren met het legionella-dossier. In 2007 staat uw voorganger, staatssecretaris van Geel, een aantal nieuwe toepassingen, waaronder koper/zilverionisatie, toe om besmette installaties van het legionellaprobleem te verlossen. Weliswaar onder voorwaarden (overigens veel strenger dan in Amerika en Engeland), om te voldoen aan toelatingscriteria en ATA-goedkeuring. Maar goed, de leveranciers die deze installaties op locatie willen gaan toepassen, dienen op aangeven van VROM, een toelatingsaanvraag in te dienen bij het CTGB en bewijzen te overhandigen van 10 complexe installaties die al meer dan een jaar zijn vrijgehouden van legionella-besmettingen. De toelating komt er niet zonder meer. De procedure duurt uiteindelijk 3 jaar en kost veel geld en tevens mag de apparatuur alleen op prioritaire locaties ingezet worden. Op zich is dat natuurlijk al een vraagteken waard, want hebben niet alle burgers in dit land recht op een techniek, die bij hopeloze situaties toch een uitkomst biedt?

Sinds het verkrijgen van die CTGB goedkeuring hebben veel legionella-probleembezitters (ziekenhuizen, verzorgingsinstellingen, hotels) een goedgekeurd systeem aangeschaft, en hebben eindelijk, na vele jaren de legionella met succes kunnen aanpakken. Deze organisaties zijn blij dat ze nu uiteindelijk met behulp van deze koper/zilver-ionisatie apparatuur van de problemen af zijn. Ook in allerlei Rijksgebouwen, zoals gevangenissen, asielzoekerscentra, politiebureaus zijn dit soort installaties, tot volle tevredenheid, in bedrijf!

Nu zijn mij geruchten ter ore gekomen dat er waarschijnlijk volgend jaar een Europese regel in werking treedt, die eist dat de in Nederland afgegeven CTGB goedkeuringen vanaf 1 februari 2013 niet meer van kracht zijn en dat geplaatste apparatuur dient te worden verwijderd. Alle betrokken partijen, o.a. uw ambtenaren bij VROM, het CTGB, de certificerende instanties en het RIVM, waren volledig verrast door deze ontwikkeling. Het gevolg hiervan is dat het met veel moeite tot stand gekomen Nederlandse alternatieve technieken-beleid met één Europese pennenstreek volledig teniet

gedaan wordt. En, naar ik verneem, het probleem volledig teruggelegd wordt bij de leveranciers van de systemen, kleine Nederlandse bedrijfjes allen, die volledig voor de kosten op zullen draaien om dit te adresseren, kort nadat zij hun dure strijd om Nederlandse toelating te verkrijgen hadden afgerond.

En door ingewikkelde regelgeving, waar Nederland weer voorop loopt ten opzichte van de rest van Europa, blijkt dat er voor andere Europese landen een overgangsregeling van toepassing is waardoor daar de apparatuur tot en met 2016 gebruikt mag worden, maar dat juist die regeling in Nederland niet geldt. Hierdoor is het ook voor Nederlandse leveranciers erg moeilijk om tot samenwerking te komen met de leveranciers uit andere landen, omdat zij nog tijd zat hebben en alleen de Nederlandse leveranciers nu al een probleem hebben.

Dit is toch volledig in strijd met uw eerdere Legionella beleid? Hoe serieus moeten wij de overheid nog nemen op het gebied van volksgezondheid als de combinatie van Nederlandse en Europese regels er voor zorgen dat wij achtergesteld worden ten opzichte van andere Europese landen?

Ik nodig, en daag, u dan ook uit om in mei volgend jaar onze lotgenotendag te bezoeken en de legionella-slachtoffers toe te spreken. Zou u ze willen uitleggen, hoe het kan dat een toelatingsprocedure, die volledig is doorlopen in Nederland met een goedkeuring van het CTGB als resultaat, nu ineens een tijdelijke toelating blijkt te zijn, omdat Europa hier ook nog iets over te zeggen blijkt te hebben? Geen van de partijen, zoals hierboven genoemd, waren op de hoogte van het feit dat dit kon gebeuren, laat staan de leveranciers zelf. Ons advies is dan ook: Laat Nederland in de pas lopen met de andere Europese landen. Of helpt u nu die kleine, Nederlandse bedrijfjes die met hun CTGB goedgekeurde apparatuur de volksgezondheid beschermen maar eens met geld en raad om zo aan die lastige Europese regels te voldoen. Laten we vooral voorop blijven lopen op drinkwatergebied in Nederland. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

Fred Bertrand - voorzitter Stichting Veteranenziekte

Colofon

Deze Nieuwsbrief is een editie van Stichting Veteranenziekte.

Opgericht in 1999 naar aanleiding van de Legionella-uitbraak op de Westfriese Flora. Doelstelling: Stimuleren lotgenotencontact, belangenbehartiging slachtoffers, bevorderen preventieve maatregelen.

Donateurschap: € 25,- per jaar (automatische incasso)
€ 26,50 per jaar (acceptgiro)

Oplage: 750 exemplaren

Doelgroep: Donateurs, externen, artsen, GGD en media

Verspreiding: Vier maal per jaar

Verspreiding: Gratis

Lay-out: ORANJEBRUIJN grafisch ontwerp, Den Haag

Druk: Drukkerij BorBo, Bovenkarspel

Stichting Veteranenziekte een organisatie is met
ANBI-erkenning, uw gift is dus fiscaal aftrekbaar.

Kijk voor meer informatie op onze website:

www.stichtingveteranenziekte.nl

Contactadres:

info@stichtingveteranenziekte.nl

Van C- status naar A-status!

Dat was de opdracht die een groep legionellaslachtoffers, partners en oud-bestuursleden zichzelf had gesteld tijdens de lotgenotendag in het Archeon in Alphen a/d Rijn. Als afgevaardigde van het bestuur was ik daar ook bij aanwezig. 'De club van 8' stond onder leiding van Nico Hoffer, initiatiefnemer van deze bijeenkomst.

Doel was om zo nauwkeurig mogelijk drie actiepunten te formuleren waarmee we de directeur van GGD- Nederland, Laurent de Vries, zouden adviseren om het belang van legionella infecties en besmettingen naar een hoger plan te kunnen tillen, aangezien het gehele beleid thans een verantwoordelijkheid is van de Gemeentes. Die opdracht bleek nog niet zo eenvoudig, reden om een aantal externe deskundigen te raadplegen.

Lotgenotendag november 2011 - Alphen a/d Rijn

ALPHEN - „Mijn stelling luidt: ‘Waar water is, is legionella.’ Wij, als GGD, doen aan bron- en contactonderzoek. Het BEL-project van GGD-Kennemerland heeft zeker geleid tot een betere aanpak van legionella, maar nog lang niet altijd wordt de bron van een besmetting ook werkelijk gevonden. De GGD wordt vaak niet eens geraadpleegd, terwijl wel contact wordt gelegd met de afdeling milieu van gemeentes. Dat moet veranderen.”

Dat zei Laurent de Vries, directeur van GGD-Nederland, in zijn speech tot zo'n 100 mensen, tijdens de 28e Lotgenotendag van de Stichting Veteranenziekte. Die bijeenkomst werd gehouden op zaterdag 1 oktober 2011, in en op het zonovergoten themapark Archeon in Alphen a.d. Rijn.

Kerntaak van de GGD is het zoveel mogelijk voorkómen van ziektes/infecties, door zoveel mogelijk collectieve maatregelen. „Maar helaas scoort preventie niet hoog in het kabinet-Rutte dat het accent veel meer legt op de eigen verantwoordelijkheid.” De Vries ging verder: „Helaas is het zo dat er pas na een grote uitbraak, weer meer aandacht voor Legionella zal komen. Ik wil zo'n uitbraak niet, maar het is een feit dat de aandacht verslapt als een legionella-besmetting 'be-

perkt' blijft tot slechts individuele 'gevallen', verspreid over het land.” De Vries zei ook er 'zeker' van te zijn dat er in Nederland jaarlijks sprake is van een grote onderrapportage van het wékelijk aantal ziektemeldingen. „We krijgen elk jaar zo'n 200-300 meldingen maar er doen zich in werkelijkheid veel méér besmettingen voor. Veel blijft onbekend, helaas.” Nederland telt tientallen meldingsplichtige ziektes zoals Mexicaanse griep, Q-koorts, EHEC-bacterie en bacteriën die resistent zijn tegen anti-biotica. De Vries legde uit dat de meeste meldingsplichtige ziektes in ons land onder de zogenaamde B- of C-categorie vallen. Daarbij zijn de gemeentes als eerste verantwoordelijk voor de bestrijding. Pas als een ziekte in de A-categorie valt is de minister direct verantwoordelijk. Hij gaf ook aan dat het 'bepaald niet makkelijk' zal zijn om Legionella in de A-categorie te krijgen. „Maar het zou wel heel veel schelen.”

Fred Bertrand ■

De Vries kreeg van voorzitter Fred Bertrand 50 Engelse kopieën van de SV-documentaire over (de gevolgen van) Legionella. Hij beloofde ze door te spelen aan de Nederlander Marc Sprenger die, in Stockholm, leiding geeft aan de ECDC, het Europese Rijks Instituut Voor Milieuhygiëne (RIVM). ■

Enquête

In de vorige nieuwsbrief, herfst 2011, is beloofd de uitslag van de enquête betreffende lotgenotendagen bekend te maken.

U heft massaal gereageerd op de vragen, waarvoor onze dank. De gegevens zijn verwerkt en gezien de uitslag van de enquête heft het Bestuur besloten dat de herdenking 1 x per 5 jaar gaat plaatsvinden.

Ook werd duidelijk uit de enquête dat de deelnemende lotgenoten geen behoefte meer hebben aan 2 lotgenotendagen per jaar. Het Bestuur heft da nook besloten om de lotgenotendagen terug

te brengen naar 1 x per jaar een landelijke lotgenotendag. Dit gaat in per 2012. Daarnaast heft het Bestuur besloten om per jaar nog 3 regionale lotgenoten bijeenkomsten te organiseren. De resultaten van de enquête zijn besproken met de klankbordgroep. Het Bestuur heft aangegeven dat hulp van de klankbordgroepen bij het organiseren van de regionale bijeenkomsten zeer welkom is. In de agenda in deze nieuwsbrief treft u de geplande data van de verschillende bijeenkomsten aan. ■

Maatschappelijk denktank Stichting Veteranenziekte en Landelijk Overlegorgaan Preventie Legionella ; kortweg OTAL

In de nieuwsbrief najaar 2011 heeft het Bestuur u laten weten dat zij bezig was te onderzoeken op welke wijze De Stichting het best kan worden voorzien van technische adviezen vanuit het patiëntenperspectief.

De gedachten gingen uit naar een maatschappelijke landelijke denktank. Hiervoor is de heer Will Scheffer benaderd om hierin meet e denken. Hij zou de gedachten hierover meenemen naar het Landelijk Overlegorgaan Preventie Legionella; kortweg LOPL.

Op 18 oktober jl. Kreeg het Bestuur bericht dat het LOPL unaniem accord is gegaan met de notitie "Technische expertice Legionellapreventie voor Stichting Veteranenziekte".

Vanuit het LOPL zijn een aantal kandidaten voorgedragen en benoemd in de Onafhankelijke Technische Adviesgroep Legionellapreventie (OTAL) en vanaf heden staat OTAL ten dienste van Stichting Veteranenziekte! ■

Legionella Award voor Hans van Wolferen

TNO-Onderzoeker ir. Hans van Wolferen heeft tijdens het ISSO/LOPL symposium over legionellaregelgeving in De Doelen te Rotterdam de Legionella Award gekregen van de Stichting Veteranenziekte.

Legionella-awareness

Bij het toekennen van de Legionella Award kijkt de Stichting Veteranenziekte welke persoon of welke instelling zich in de afgelopen jaren naar ver-

houding het meeste heeft 'onderscheiden' op het brede terrein van Legionella-awareness, het bewustzijn, het bezig zijn met de veelomvattende Veteranenziekte, in al zijn aspecten. Sinds de legionellaramp van 1999 in Bovenkarspel was het voor de vierde keer dat de Legionella Award werd toegekend.

Baanbrekend werk voor legionellapreventie

Fred Bertrand, voorzitter van de Stichting Veteranenziekte, reikte voor meer dan 250 congresgangers de Award uit aan Van Wolferen vanwege zijn baanbrekend werk voor de legionellapreventie. Van Wolferen heeft in de afgelopen twaalf jaar een groot aantal onderzoeken gedaan die zijn vastgelegd in TNO-rapporten. Veel van zijn onderzoeksresultaten zijn vertaald in richtlijnen die zijn opgenomen in de bekende ISSO-publicaties op het gebied van legionellapreventie.

Voor de meeste van die publicaties is hij ook de auteur, en van enkele daarvan samen met ir. Frank Oosterholt van KWR Watercycle Research Institute. In zijn dankwoord wees Van Wolferen op die samenwerking en ook op het feit dat hij zijn onderzoeken bij TNO niet alleen heeft gedaan. Verder liet hij zich lovend uit over de wijze waarop hij in de achterliggende periode heeft kunnen overleggen met het ministerie van VROM, nu I&M, in de persoon van mr. Wilfred Reinhold. ■

Bron: ISSO

Agenda 2012

28 januari 2012	Bestuursvergadering
07 april 2012	Bestuursvergadering
07 april 2012	vergadering Klankbordgroep met Bestuur
21 april 2012	Landelijke lotgenotendag
16 juni 2012	Regionale Lotgenoten bijeenkomst voor Regio Zuid
01 september 2012	Regionale lotgenoten bijeenkomst voor Regio Noord
03 november 2012	Regionale lotgenoten bijeenkomst voor Regio Oost

Donatie 2012

Het Bestuur Stichting Veteranenziekte bedankt alle donateurs voor hun bijdrage in 2011.

Natuurlijk hopen wij dat u ons in 2012 opnieuw steunt en als eind februari de acceptgiro voor uw jaarlijkse bijdrage in de bus valt, u uw bijdrage voor Stichting Veteranenziekte overmaakt.

Diegenen die reeds een automatische incasso hebben afgegeven: de donatie voor 2012 wordt omstreeks eind februari 2012 van uw bank/girorekening afgeschreven.

Seminar Ontwerp Integrale Drinkwaterveiligheid

Op 6 oktober 2011 was de Stichting Veteranenziekte met drie personen vertegenwoordigd op dit seminar op het terrein van de Military in Boekelo. Tijdens dit seminar werden voordrachten gegeven door de volgende bedrijven: Building Design Architectuur BV, Ubel BV, Holland Water Technology BV (HWT) en Xigna BV. Fred Bertrand heeft namens Stichting Veteranenziekte bij het begin een voordracht gehouden over het werk en resultaten van de stichting.

Building Design presenteerde het Building Information Modelling (BIM). Hierbij werken de projectontwikkelaar, opdrachtgevers, architecten, adviseurs, bouwbedrijven, installateurs en leveranciers samen aan de bouw. Het integraal bouwen moet leiden tot een integrale kwaliteit, ook op het gebied van de drinkwaterleidinginstallatie. De firma Ubel presenteerde de KHS venturi stromingsdeler. Dit apparaat zorgt ervoor dat in een leidinginstallatie geen stagnatie optreedt. Hierdoor is de kans op een legionella besmetting aanzienlijk kleiner. Dit systeem is zowel voor grote complexe als voor kleine installaties toepasbaar. Voor de kleine installaties heeft de firma een KHS mini besturingssysteem ontwikkeld.

Holland Water Technology presenteerde de BIFIPRO. Een koper-zilverionisatie techniek, die goedgekeurd is door de Ctgb en dus onder voorwaarden wettelijk toegepast mag worden. De werking berust op de werking dat de koper ionen de celwand doorbreken en het zilver ion doodt de legionella bacterie. Op de installatie wordt garantie gegeven en inmiddels zijn er meer dan 110 apparaten in Nederland verkocht. Ook is de installatie geschikt voor koeltorens. Koeltorens kunnen ook legionella besmettingen veroorzaken.

Tot slot presenteerde de firma Xigna BV de redenen en inhoud van de nieuwe legionella wetgeving. Dat is het nieuwe Drinkwaterbesluit. Truckstop/benzinestations en wegrestartants met openbare douchefaciliteiten vallen nu ook onder dit besluit. Overtredingen vallen nu onder de Wet economische delicten (Wed), waardoor de boetes aanzienlijk hoger zijn. Xigna ging in op hun werkwijze van full service beheer en calamiteiten support voor hun klanten.

Na afloop ontving Fred Bertrand uit handen van Leo de Zeeuw van de firma HWT nog een cheque zoals eerder was beloofd en een financiële toezegging van de firma Xigna.

Helaas zijn ondanks de vele nieuwe technische mogelijkheden de legionella besmettingen niet afgenomen. Er is voor onze stichting nog veel te doen.

Ed Bartels